

***11th Meeting of the European Heads of Conservation /
11. sastanak voditelja konzervatorsko-restauratorskih odjela
pri europskim nacionalnim arhivima. Nacionalni arhiv Finske.***

Helsinki, Finska, 28. – 29. svibnja 2019.

Domaćin 11. sastanka voditelja konzervatorsko-restauratorskih odjela pri europskim nacionalnim arhivima (European Heads of Conservation, EHC) 2019. godine bio je Nacionalni arhiv Finske u Helsinkiju. Tema sastanka bila je *Self-destructive collections* (“Autodestruktivne zbirke”) te je tu temu predstavilo šestero kolega s primjerima iz svojih arhiva.

Grupu predavanja na temu sastanka započeo je István Kecskeméti, domaćin sastanka iz Nacionalnoga arhiva Finske, predavanjem pod naslovom *Kategoriziranje autodestruktivnih zbirki*. Kolega je postavio definiciju takvih zbirki te je objasnio da su to arhivske zbirke kojima prijeti kemijska nestabilnost. Nabrojani su materijali i tehnike s autodestruktivnim svojstvima kao što su filmovi na bazi celuloze i acetata (primjerice rendgenski filmovi i fotografski negativi), različiti arhitektonski i tehnički crteži (primjerice diazotipije, anilinski otisci), nestabilni plastični materijali, odnosno polimerni materijali (primjerice PVC polivinil-acetat), željezno galna tinta (loši recepti), nestabilne suvremene tinte, fotokopije koje blijede (tekstualno gradivo na A4 formatu), pisano tekstualno gradivo koje blijedi, audiovizualno gradivo, vrlo kiseli i kruti papir. Nakon toga kolega je na fotografijama pokazao kako izgledaju tipična oštećenja nabrojanih autodestruktivnih materijala i tehnika. U zaključku je naglasio da ćemo u budućnosti izgubiti materijale koji imaju takva svojstva i predlaže da EHC kategorizira autodestruktivne materijale te predloži smjernice za rukovanje i pohranu takvoga gradiva.

Ruth Tudor iz Nacionalnoga arhiva Estonije održala je predavanje pod naslovom *Planiranje pohrane gradiva od plastike i fotoreprodukcijškoga gradiva*. Kolegica iz Estonije pokazala je koja je količina takvoga gradiva pohranjena u estonskim arhivima te da je Universal Procedure for Archive Assessment (UPAA) pregledom 2002.-2004. godine zaključeno da je najviše gradiva u drugoj (od tri) kategoriji oštećenosti. Od 2005. do 2017. godine pregledano je, presloženo i ponovno opremljeno pet tipova autodestruktivnoga gradiva. Prikazani su tipični primjeri oštećenja na autodestruktivnom gradivu te na nekoliko primjera restauratorska rješenja na takvom gradivu.

Mikrofilmovi od acetilne celuloze i nitroceluloze u zbirci Slovačkoga državnoga arhiva bila je tema predavanja kolegice iz Bratislave Alene Makove. Kolegica je pojasnila probleme pohrane s kojima se susreću, kako se nažalost takvo gradivo ne može čuvati u propisanim mikroklimatskim uvjetima te da nije moguća regulacija uvjeta pohrane. Predočila je pregled tipova mikrofilmova koji se čuvaju u njihovu arhivu te pregled analiza, testova i proba za identifikaciju tipova mikrofil-

movala. Na kraju nam je pokazala svoja iskustva s organiziranjem pohrane takvoga gradiva, stupnjeve degradacije te iskustva s incidentima koji su se dogodili.

Kolega iz nacionalnoga arhiva Danske Asger Svane-Knudsen predstavio je problematiku audiovizualnoga gradiva prezentacijom pod naslovom *Digitalizacija AV-kaseta i migracija podataka sa starih kazeta na Arhivski disk i LTO-trake – odbačivanje starih medija*. Prije više od 10 godina Danski nacionalni arhiv morao se je suočiti s činjenicom da su svi izvorni AV-mediji (kaseta i video) autodestruktivni, a rješenje bi bila digitalizacija takvoga gradiva. Zvučne vrpce digitalizirane su u MP3, a video zapisi u MPEG-2 i MPEG-4. Od tada arhiv odbija preuzimati zvučne vrpce i videokasete koji nisu pretvoreni u MP3 ili MPEG 2 i 4. Izvorne zvučne vrpce i videozapisi uglavnom se čuvaju u izvornom obliku, no kolega upozorava da će se tijekom vremena samouništiti te da će morati biti odbačeni.

Restauratorica iz Latvijskoga nacionalnoga arhiva Inga Steingolde pokazala nam je vrste autodestruktivnoga gradiva s kojima se susreće u svojem arhivu.

Gerrit de Bruin iz Nacionalnoga arhiva Nizozemske prezentirao nam je s kakvom se vrstom autodestruktivnih materijala susreću u tom arhivu. Naslov njegova predavanja bio je *Autodestruktivne zbirke: pitanje vremena*. Predočio je opće informacije o autodestruktivnim podlogama, načinu njihova propadanja te mogućim rješenjima za pohranu tako osjetljivoga materijala. Rješenja su digitalizacija gradiva i pohrana u spremištima s niskom temperaturom kako bi se usporilo starenje materijala.

Svima je zajedničko rješenje problema digitalizacija gradiva te upozoravaju da treba prihvatiti činjenicu da spomenuto gradivo nije moguće trajno sačuvati. Kemijske promjene koje se u takvom gradivu događaju tijekom vremena nije moguće zaustaviti, nego samo donekle usporiti.

Uz temu sastanka govorilo se je o novostima u europskim nacionalnim arhivima. Kolega iz Danske izvjestio nas je o prvim rezultatima testiranja nove opreme za multispektralnu digitalizaciju. Rezultati preliminarnih testova pokazali su da je multispektralna digitalizacija korisna i dobar način za dobivanje čitljivih digitalnih kopija jako degradiranih i nečitljivih dokumenata. Radi se o vrlo oštećenim dokumentima iz danskih tropskih kolonija. Projekt digitalizacije fotografskoga i filmskoga gradiva koji traje od 2018. do 2020. uključuje 13 partnera (arhiva i muzeja). Predstavila ga je kolegica iz Estonije. Rezultat su projekta datoteke koje su dostupne u internetskim informacijskim sustavima arhiva i muzeja. Također je u pripremi i uređenje novih spremišnih prostora. Kolegica iz Nacionalnoga arhiva Irske predstavila je nekoliko novosti, video o konzervatorsko-restauratorskim radovima na gradivu stradalom u požaru 1922., projektu digitalizacije, opremanju spremišta novom opremom, kao i sudjelovanje u istraživanjima s Europskim istraživačkim centrom za konzerviranje i restauriranje knjiga u Kermsu, Austrija. Naš domaćin István Kecskeméti pokazao nam je novosti iz Nacionalnoga arhiva Finske. Najavio je desetogodišnji projekt digitalizacije, gdje

bi se 80-90% gradiva prestalo koristiti u analognom obliku te je predstavio novo centralno spremište u Mikkelu, 250 km od Helsinkija. O projektima digitalizacije i uređivanju novih spremišta govorila je kolegica iz Nacionalnoga arhiva Mađarske. Novu zgradu spremišta predstavio je i kolega iz Nizozemske, kao i nove uređaje za masovnu neutralizaciju i rezultate istraživanja kutija za pohranu gradiva. Kolegica iz Škotske predstavila je projekte uređenja novih spremišta, kao i konzervatorsko-restauratorske projekte na srednjovjekovnim zemljopisnim kartama i fondu Međunarodnoga suda za mirovinske žalbe. Zanimljiv projekt istraživanja pokazala je kolegica iz Slovačkoga nacionalnoga arhiva, a riječ je o Klucel folijama za laminaciju. Prikazani su različiti tipovi Klucela (ljepilo po sastavu hidrokspilceluloza, topivo u vodi i organskim otapalima) u različitim koncentracijama i njihov utjecaj na različite vrste japanskoga papira koji se koristi u konzervatorsko-restauratorskom postupku. Također je predstavljena knjiga pod naslovom *Sredstva za pisanje i njihovo fiksiranje za konzervatorsko-restauratorske postupke s vodom*.

Andreja Dragojević